

Sukupolvet sparraavat

KÄSIKIRJA & FASILITAATTORIN OHJE

Tämän käsikirjan avulla kuka tahansa voi järjestää turvallisen, vaikuttavan ja lämminhenkisen kohtaamisen, jossa nuoret ja ikääntyneet tutustuvat toisiinsa valokuvien ja tarinoiden kautta – sekä halutessaan rakentavat siitä pienimuotoisen näyttelyn.

OLJENKORRET
RY

Johdanto

Suomessa eri-ikäiset elävät arjessa usein erillään: perheen ja työn ulkopuolella on vähän luontevia paikkoja kohdata. Samalla valtaosa suomalaisista toivoo lisää vuorovaikutusta nuorten ja ikääntyneiden välille ja pitää ikääntyneiden elämänkokemuksen hyödyntämistä arvokkaana. Nuoret kertovat usein, että heidän näkemyksiään ei kuunnella tai arvosteta riittävästi. Ikääntyneet taas kokevat, että heillä olisi paljon jaettavaa ja annettavaa, mutta kanavia siihen ei aina löydy. Mallin ohjattu ja lämminhenkinen kohtaaminen tekee näkyväksi sen, että molempien kokemuksella on merkitystä, ja että jokaisella on lupa tulla kuulluksi.

MIKSI MALLI KEHITETTIIN?

Arki muuttuu nopeasti ja samalla syntyy helposti vastakkainasettelua ja väärinymmärryksiä. Kehitimme tämän mallin, koska halusimme rakentaa yksinkertaisen mutta toimivan tavan lisätä vuorovaikutusta ja ymmärrystä. Toiminta on helposti monistettavissa: se ei vaadi suuria resursseja, vaan toteutukseen riittää puhelin ja yksi vanha valokuva (eikä sekään ole välttämätön). Malli asettuu luontevasti erilaisiin yhteisötiloihin ja sen voi toteuttaa kuka tahansa fasilitaattorina toimiva aikuinen. Tärkeintä ei ole tekninen osaaminen, vaan halu luoda turvallinen tila ja rohkaista ihmisiä jakamaan tarinoita.

KOHTAAMISEN MERKITYS

Kohtaaminen ei ole pelkkä mukava lisä arkeen, vaan taito, joka vahvistaa sekä yksilön että yhteisön kestävyyttä. Kun tutustumme ja kuulemme toisen elämästä eri ajan-kohtina, oma kokemus asettuu mittasuhteisiin ja syntyy uteliaisuutta oletusten sijaan. Tarinat menneistä selviytymisistä ja tämän päivän tavoista vahvistavat toivoa ja luottamusta muutoksen keskellä. Stereotypiat ja pelko vähenevät, kun ihminen saa kasvot ja nimen. Se lisää turvallisuuden tunnetta: luottamus kasvaa siellä, missä ihmiset oppivat tuntemaan toisiaan. Nuorelle kohtaaminen tarjoaa perspektiiviä ja rohkaisua, ikääntyneelle mahdollisuuden kokea osaamisensa arvokkaaksi ja merkitykselliseksi. Lopulta arkeen syntyy pieniä mutta merkittäviä tekoja, kuten viikoittainen juttelu, digituki tai jopa uuden harrastuksen aloittaminen yhdessä.

LYHYESTI: Kun katsomme toisiamme **samasta iästä**, huomaamme, että jaamme enemmän kuin arvaamme. Siitä syntyy parempaa arkea, vahvempia yhteisöjä ja rohkeutta katsoa eteenpäin.

NOSTOJA SUKUPOLVIBAROMETRISTA 2025

- **90 %** suomalaisista toivoo lisää vuorovaikutusta nuorten ja ikääntyneiden välille; kannatus on korkeaa kaikissa ikäluokissa.
- **90 %** katsoo, että nuorempien olisi tärkeää hyödyntää ikääntyneiden elämäkokemusta. 18–24-vuotiaista yli **70 %** yhtyy väitteeseen, 75+-ikäisistä **98 %**.
- **Suomi on ikäsiiloutunut:** perheen, suvun ja työelämän ulkopuolella on vähän luontevia paikkoja eri-ikäisten kohtaamiselle.
- **Nuoret kokevat arvostuksen puutetta:** heidän näkemyksiään ei aina haluta kuulla; tämä heikentää kuulluksi tulemisen kokemusta ja toivoa.
- Itseään vanhemmissa arvostetaan erityisesti **elämäkokemusta, harkintaa, sinnikkyyttä, huumoria ja auttamishalua**.
- **Sukupolvien vuoropuhelu vahvistaa resilienssiä:** ikääntyneiden vuosikymmenten perspektiivi ja nuorten tuore näkökulma tukevat sopeutumista muutokseen ja lisäävät yhteisöllistä luottamusta.

Näihin havaintoihin vastaa suoraan Sukupolvet sparraavat -malli: se luo puuttuvan areenan, tekee arvostuksen näkyväksi ja jättää kevyen mutta kestävän jäljen arkeen.

Mikä on Sukupolvet sparraavat?

Sukupolvet sparraavat – kuvat kohtaavat on lämminhenkinen, helposti kopioitava malli eri-ikäisten kohtaamiseen. Osallistujat tuovat **yhden kuvan itsestään nuorempana**, jakavat tarinoita ja ottavat halutessaan **yhteisen uuden kuvan** tästä päivästä. Kuvien avulla syntyy keskusteluja, jotka avaavat näkymiä toisten elämänvaiheisiin, vahvistavat arvostusta ja luovat siltoja sukupolvien välille. Malli on matalan kynnyksen toimintaa, jota voi toteuttaa kirjastossa, nuorisotalossa, koulussa, palvelutalossa tai missä tahansa yhteisötilassa. Kuvista ja muistoista syntyy keskustelua, ymmärrystä ja arvostusta ja lopuksi halutessa valokuvan**näyttely**.

TAVOITE

Tavoitteena on lisätä osallisuutta, arvostusta ja vuorovaikutusta sukupolvien välillä, tutkittuun tarpeeseen pohjaten. Lisäämme nuorten ja ikääntyneiden koettua kuulluksi tuleamista ja vastavuoroista arvostusta luomalla parikuvia samasta elämänvaiheesta ja jakamalla ne julkisesti.

ARVOPOHJA & PERIAATTEET

- **Vastavuoroisuus:** ei opetusta ylhäältä alas, molemmat ovat asiantuntijoita.
- **Turvallinen tila:** kuuntele, kunnioita, kysy – ei oletuksia, ei arvostelua.
- **Suostumus:** kuvataan ja jaetaan vain sillä tasolla, jonka osallistuja hyväksyy.
- **Esteettömyys:** tehdään osallistuminen mahdolliseksi erilaisille kehoille, aisteille ja kielille.
- **Kevyt toteutus, painava merkitys:** arjen välineillä syntyy vaikuttavuutta.

Kenelle: Nuorille (n. 16–29 v) ja ikääntyneille (60+). Mukautettavissa kaikkiin ikäryhmiin.

Missä: Palvelutalo, kirjasto, nuorisotalo, koulu, järjestötila, yhteisötila.

Kesto: Yksittäinen 90 min tapaaminen / 3 kerran sarja / 5–10 kerran pilotti + näyttely.

YDIN- LUPAUS

Pieni idea – suuri vaikutus. Kun katsomme toisiamme **samasta iästä**, näemme yhtäkkiä **saman ihmisyyden**.

VASTUUROOLIT

- **Järjestäjä / koordinaattori:** vastaa aikatauluista, tilasta, kutsuista.
- **Fasilitaattori:** ohjaa prosessin ja keskustelun; varmistaa turvallisen tilan.
- **Kuvausvastaava:** auttaa tekniikassa (puhelin riittää), tulosteissa ja näyttelyssä.

HUOM. Pienessä toteutuksessa 1–2 ihmistä voi hoitaa useita rooleja.

Ohjeita toteutukseen

NÄIN TILAISUUS ETENEE

Tilaisuus aloitetaan toivottamalla vielä kaikki tervetulleiksi ja kiitetään rohkeudesta osallistua. Fasilitaattori esittelee turvallisemman tilan periaatteet ja muistuttaa siitä, että kuvia ja tarinoita jaetaan vain luvalla. Kun vanhat kuvat otetaan esiin, osallistujat kertovat missä tilanteessa kuva on otettu, mitä he silloin odottivat tulevaisuudelta ja mitä kuvasta ei päällepäin näy. Tämän jälkeen nuori ja seniori keskustelevalt pareittain esimerkiksi siitä, missä he ovat yllättävän samanlaisia ja missä taas rakentavasti erilaisia. Keskusteluissa voi nousta esiin myös kysymyksiä selviytymiskeinoista ja siitä, mikä on auttanut eri elämänvaiheissa.

Tilaisuuden aikana voidaan halutessa ottaa uusi yhteinen kuva. Sen ei tarvitse olla kasvokuva, vaan esimerkiksi kädet, selät tai varjot voivat kertoa yhteisestä hetkestä. Kuvien rinnalle kirjoitetaan lyhyet tekstit: "Silloin... Nyt... Yhteistä on...". Lopuksi jokainen saa sanoittaa yhden oivalluksen tai kiitoksen, jonka vie mukanaan arkeen.

KUTSUMINEN JA OSALLISTUJEN TAVOITTAMINEN

Onnistunut tapahtuma alkaa hyvin kohdennetusta kutsusta. Nuorten tavoittaminen edellyttää viestintää heidän arjessaan näkyvissä kanavissa. Oppilaitokset ovat tässä tärkeä yhteistyökumppani: kutsun voi välittää opinto-ohjaajille, opiskelijakunnille tai sisäisiin viestintäkanaviin. Myös nuorisotalot ja harrastusseurat tarjoavat luontevan väylän nuorten tavoittamiseen. Sosiaalinen media, erityisesti Instagram ja TikTok, toimii hyvin, jos kutsu tehdään lyhyenä ja visuaalisesti houkuttelevana. Paikalliset puskaradiot ja some-ryhmät ovat lisäksi tehokas tapa saada viesti leviämään lähiympäristössä. Nuorten on tärkeää kuulla heti, että osallistuminen ei vaadi erityisiä taitoja tai valmistautumista, oma kuva riittää ja keskusteluun saa tulla juuri sellaisena kuin on.

Ikääntyneitä kannattaa tavoittaa palvelutalojen, järjestöjen ja paikallisten yhdistysten kautta sekä alueellisissa sanomalehdissä ja yhteisöjen uutiskirjeissä. Myös suora kutsu henkilökohtaisella otteella toimii hyvin. Kun kutsu tehdään lämpimästi ja selkeästi, se madaltaa osallistumisen kynnystä ja rohkaisee tarttumaan tilaisuuteen.

SUOSTUMUKSET JA TIETOSUOJA

Kuvien ja tarinoiden jakaminen perustuu aina suostumukseen. Tekijänoikeus säilyy kuvaajalla, ja järjestäjällä on rajattu käyttöoikeus näyttelyyn tai sovittuun viestintään. Henkilötietoja kerätään vain välttämätön määrä ja ne poistetaan sovittuun ajan kuluessa. Alaikäisiltä edellytetään huoltajan kirjallinen lupa. Muistisääntö on yksinkertainen: ei kuvaa ilman lupaa eikä nimeä ilman suostumusta.

VALOKUVANÄYTTELY

Tilaisuuden/tilaisuuksien jälkeen voidaan rakentaa pieni näyttely, jossa esitellään kuvarit ja niihin liittyvät lyhyet tekstit. Näyttely voidaan toteuttaa yksinkertaisesti narulla ja pyykkipojilla tai tulosteilla ja kehyksillä. Näyttelyn rinnalle kannattaa liittää lyhyt esittelymallista ja ohje siitä, miten kuka tahansa voi toteuttaa sen omassa yhteisössään.

Valokuvanäyttely on hyvä tilaisuus aloittaa keskustelua sukupolvien välisen kohtaamisen vaikutuksista ja miksi on tärkeää luoda kohtaamisen paikkoja erilaisille ja eri ikäisille ihmisille. Valokuvanäyttelyn paikkana voi olla jokin julkinen tila (esim. kirjasto).

ESTEETTÖMYYS JA TURVALLISUUS

Tilaisuuden järjestelyissä on tärkeää varmistaa esteetön sisäänkäynti ja selkeä opastus. Hyvä valaistus, isolla fontilla tehdyt materiaalit ja rauhallinen tila lisäävät saavutettavuutta. Osallistujille on hyvä tarjota vaihtoehto osallistua ilman, että heidän kasvojaan kuvataan. Jos keskustelussa nousee esiin vaikeita muistoja, fasilitaattorin tehtävä on kiittää, tarjota tauko ja ohjata keskustelu lempeästi eteenpäin.

RISKIENHALLINTA

On hyvä varautua siihen, että kaikki osallistujat eivät löydä vanhaa kuvaa. Tällöin voi käyttää piirrosta, mielikuvaa tai esinekuvaa. Peruutusten varalle kannattaa olla varahenkilö, ja kuvaukselle on hyvä varata vaihtoehtoinen aika. Suostumusten säilytys hoidetaan tietoturvallisesti.

YHTEENVETO

Sukupolvet sparraavat – kuvat kohtaavat on pieni idea, jolla voi olla suuri vaikutus. Kun katsomme toisiamme samasta iästä, huomaamme jakavamme enemmän kuin arvasimme. Näistä kohtaamisista syntyy paitsi merkityksellisiä muistoja, myös vahvempia yhteisöjä ja rohkeutta katsoa eteenpäin.

Hei!

Tervetuloa mukaan **Sukupolvet sparraavat – kuvat kohtaavat** -kohtaamiseen, jossa nuoret ja ikäihmiset kohtaavat **valokuvien ja tarinoiden** äärellä.

Idea on yksinkertainen:

MITÄ TEEMME?

- Tuo mukanasasi **1–2 valokuvaa sinusta** (paperi tai digi), jossa olet suunnilleen **saman ikäinen** kuin keskustelukumppanisi nuori on nyt (esim. koulussa, lomalla, harrastuksessa).
- Juttelemme kuvien herättämistä muistoista ja **otamme yhdessä uuden kuvan** tästä hetkestä.
- Halutessasi kuvista ja lyhyistä tarinoista kootaan **pieni näyttely** ja instagalleria.

MILLOIN JA MISSÄ?

- **Aika:**
- **Paikka:**
- **Kesto:** n. 1–1,5 tuntia
- **Maksuton**, kahvi- ja /teetarjoilu sekä pientä purtavaa

KENELLE?

Nuorille (n. 16–29 v) ja ikäihmisille (60+). Mitään erityisiä taitoja ei odoteta, tule omana itsenäsi. Keskustelu on ohjattu eikä mitään henkilökohtaisia tietoja kysytä.

ILMOITTAUTUMINEN (RAJATTU PAIKKAMÄÄRÄ)

📧 (tähän linkki google kyselyyn) Lisätiedot: asiakaspalvelu@oljenkorret.fi

SUOSTUMUKSET & YKSITYISYYS

Osallistut **omilla ehdoillasi**. Saat päättää, saako kuvasi olla mukana näyttelyssä/ instagalleriassa vai ei. Jos et halua kasvojasi esiin, voimme kuvata vaikka kädet, selän tai varjokuvan. Alaikäisiltä pyydämme huoltajan luvan. Jokainen voi esiintyä joko nimellään tai anonyymisti.

MIKSI KANNATTAA TULLA MUKAAN?

Yksi kuva voi avata keskustelun, jota sanat eivät aina tavoita. Saat jakaa tarinasi, tulla kuulluksi, kuulla toinen tarina samasta aiheesta ja jakaa näin kokemuksia eri vaiheilta elämänpolkua.

Lämpimästi tervetuloa!

Oljenkorret ry

Miten johdatella keskustelua?

FASILITAATTORIN RUNKO (KÄYTÄ SOVELTAEN)

AVAUS:

Tervetuloa. Tänään kohtaamme kuvien kautta. Täällä jokainen on asiantuntija omassa elämässään. Sääntömme: kuunnellaan, kunnioitetaan, kysytään, ei oletta.

Kerro turvallisemman tilan periaatteet.

PELISÄÄNNÖT:

- kuuntelen loppuun, käytän minä-viestejä
- kysyn luvan ennen kuvan jakamista/koskettamista
- jokainen päättää itse, mitä kertoo

JÄÄNMURTAJA:

Kuva, johon palaan aina...

Yksi sana päivästä, jonka haluaisin tallentaa nyt.

VANHOJEN KUVIEN JAKO:

Missä olet kuvassa? Kuka otti kuvan? Mitä toivoit silloin? Mitä samaa/eri on nyt?

PARIKESKUSTELU:

Resurssit & tuki

Mitä odotin tältä iältä silloin? Mitä odotan tältä iältä nyt? Mikä auttoi sinua silloin?

Mitä kuvassa ei näy, mutta on olennaista?

Millainen tilanne? Missä kuva on otettu? Kuka otti kuvan?

Sama & eri

Missä olemme yllättävän samanlaisia? Missä olemme rakentavasti erilaisia?

Yllätys toisesta

Mikä tänään yllätti sinut parissasi ja miksi?

Vastavuoroisuus

Mitä opin sinulta tänään? Mitä sinä sait minulta?

Mikä olisi tämän parina hyvä 'nykykuva'? Sama tunnelma? Sama paikka? Sama asento?

Yksi pieni teko seuraavaksi

Oletko kertonut perheesi/sukusi vaiheista jälkipolville?

Oletko kysynyt millaista arki oli ennen?

USEIN KYSYTYT PULMAT (JA NOPEAT RATKAISUT)

Minulla ei ole vanhaa kuvaa.

→ Kerro tarina ilman kuvaa / piirrä / käytä esinekuvaa.

En halua kasvojeni julkisesti.

→ Kuvataan kädet, selkä, varjokuva; ei nimeä.

Tämä muisto on vaikea.

→ Kiitä, tarjoa tauko, ohjaa keskustelu toiseen aiheeseen, muistuta että tarinoita saa jakaa juuri sen verran kuin haluaa.

Tekniikka takkuu.

→ Valitse yksi paikka, käytä luonnonvaloa, ota useampi otos.

Muista

Kahvi auttaa aina mutta **fasilitointi** auttaa enemmän.
Onnea matkaan ja kiitos, että rakennat siltoja.
Kun kuvat kohtaavat, ihmiset kohtaavat.

KUVAUS- JA JULKAISULUPA

Tapahtuma: _____ Päivä: ____ / ____ 20____

Paikka: _____

OSALLISTUJA

Nimi: _____ Syntymävuosi: _____

Puhelin: _____ Sähköposti: _____

MIHIN PYYDÄMME LUPAA

Valitse, mihin annat luvan (voit valita useita):

- ☐ Valokuvaaminen ja lyhyiden tarinoiden/lausumien tallennus kohtaamisten aikana
- ☐ Painettu **näyttely** (kuvapari + lyhyt teksti)
- ☐ **Digigalleria/verkkosivu** (esim. tapahtuman järjestäjän nettisivut)
- ☐ **Sosiaalinen media** (Facebook, Instagram, LinkedIn)
- ☐ **Lehdistö ja mediat** (uutiset, artikkelit, tv/radio – toimituksellinen käyttö)
- ☐ **Esittely- ja raportointimateriaalit** (esitteet, rahoittajaraportit, seminaarit)
- ☐ **Kehittämisen ja tutkimustarkoitukset** (anonymisoituna)

TUNNISTETTAVUUS & ANONYMISOINTI

Valitse, miten saat näkyä julkaisuissa (yksi):

- ☐ **Nimelläni** (etunimi + sukunimi) ☐ **Vain etunimellä**
- ☐ **Pseudonyymillä:** _____
- ☐ **Anonyymisti** (ei nimeä; kuva siten, ettei kasvojeni voi tunnistaa / kasvot peitetään tarvittaessa)

Kasvojeni näkyminen kuvissa (valitse toinen):

- ☐ **Saa näkyä**
- ☐ **Ei kasvoja** (sallin kuvat, joissa kasvojeni ei voi tunnistaa, esim. kädet, selkä, varjokuva)

OIKEUS TARKISTAA ENNEN JULKAISUA

- ☐ Haluan **esikatsella ja hyväksyä** minua koskevat kuvat/tekstit ennen julkaisua.

Yhteydenottotapa: ☐ Sähköposti ☐ Puhelin ☐ WhatsApp

TARINOIDEN/SITAATTIEN KÄYTTÖ

- ☐ Sallin minua koskevien **lyhyiden sitaattien** (enintään 250 merkkiä) julkaisemisen
- ☐ Vain anonymisoituna
- ☐ **En anna lupaa** sitaattieni julkaisuun

LUVAN VOIMASSAOLO & PERUUTUS

- ☐ Lupa on voimassa **toistaiseksi**
- ☐ Lupa on voimassa asti ____/____ 20____

Voin perua suostumukseni milloin tahansa ilmoittamalla siitä kirjallisesti luvan saajalle. Peruutus ei vaikuta ennen peruutusta tehtyihin painettuihin julkaisuihin tai jo jaettuihin media- ja somejulkaisuihin; digijulkaisut poistetaan kohtuullisessa ajassa.

KUVAAJAN KÄYTTÖOIKEUS (TÄYTÄ JOS TOIMIT KUVAAJANA)

- ☐ Olen ottanut kuvia tapahtumassa ja myönnän tapahtuman järjestäjälle **ei-yksinomaisen, ei-kaupallisen käyttöoikeuden** valitsemiini kuvaan näyttely-, viestintä- ja raportointikäyttöön (painettu/digi/some), tekijä mainitaan:
© _____
- ☐ En luovuta kuvieni käyttöoikeutta.

TIETOSUOJA (GDPR-TIIVISTELMÄ)

Rekisterinpitäjä: _____

Tarkoitus ja peruste: kuvien ja tarinoiden tallentaminen ja julkaisu **suostumukseen** perustuen (GDPR 6.1.a) hankkeen viestintää, näyttelyä ja raportointia varten.

Tietosisältö: nimi/ikähaarukka/yhteystiedot/suostumusvalinnat, kuvat ja mahdolliset lyhyet sitaatit. **Säilytys:** enintään **5 vuotta** tai kunnes suostumus perutaan; poistamme tiedot kohtuullisessa ajassa pyynnöstä. **Oikeutesi:** tarkastaa ja oikaista tietosi, perua suostumus, rajoittaa käsittelyä, siirtää tiedot, tehdä valitus Tietosuojavaltuutetulle.

Lisätiedot: pyydä täydellinen tietosuojaseloste tapahtuman järjestäjältä.

ALLEKIRJOITUKSET

Allekirjoittamalla vahvistan, että olen lukenut ja ymmärtänyt tämän suostumuksen.

Päiväys: ____/____ 20____

Osallistujan allekirjoitus

Alaikäinen osallistuja / huoltajan nimi: _____

Huoltajan allekirjoitus

Järjestäjän allekirjoitus (vastaanottokuittaus): _____

Mahdolliset rajaukset tai toiveet (esim. missä kuvaa ei saa julkaista, millaisia kuvia ei oteta):

OLJENKORRET
RY

asiakaspalvelu@oljenkorret.fi

oljenkorret.fi

fb/ig #oljenkorret

Tekijänoikeus ja käyttöehdot

© 2025 Oljenkorret® Oljenkorret ry

Kaikki oikeudet pidätetään.

Tämä käsikirja ja sen sisältö (tekstit, kuvat, rakenne ja malli) on suojattu tekijänoikeuslain mukaisesti. Materiaalia saa käyttää oman toiminnan kehittämiseen ja yksittäisten Sukupolvet sparraavat -tilaisuuksien järjestämiseen. Materiaalin kopiointi, kaupallinen hyödyntäminen tai jakelu kokonaan tai osittain ilman kirjallista lupaa on kielletty. Jos haluat hyödyntää sisältöä laajemmin, kysy lupa: asiakaspalvelu@oljenkorret.fi.